

ارتباط انگیزه پیشرفت با

هنر

نویسنده:

محمود نورک

سرشناسه	: نوری، محمود، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: ارتباط انگیزه پیشرفت با هنر/ نویسنده محمود نوری.
مشخصات نشر	: تهران: شاپرک سرخ، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۳-۳۴۱-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: پیشرفت تحصیلی -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: Promotion (School) -- Iran -- Case studies
موضوع	: انگیزش در آموزش و پرورش -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: Motivation in education -- Iran -- Case studies
موضوع	: شاگردان -- ایران -- فعالیت های فوق برنامه -- نمونه پژوهی
موضوع	: Student activities -- Iran -- Case studies
موضوع	: هنر در آموزش و پرورش -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: -- Iran -- Case studies Art in education
موضوع	: شاگردان ابتدایی -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: School children -- Iran -- Case studies
رده بندی کنگر	: ۱۳۹۷ الفن ۴/۹۶۳/۰۶۲ LBT
رده بندی دیویی	: ۳۸۲/۳۷۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۳۳۱

عنوان: ارتباط انگیزه پیشرفت با هنر

نویسنده: محمود نوری

نوبت چاپ: اول بهار ۱۳۹۸

ناشر: شاپرک سرخ

چاپ و صحافی: شاپرک

شمارگان: ۱۵۰۰

قیمت: ۱۹۵۰۰ تومان

شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۳-۳۴۱-۶

انتشارات شاپرک سرخ

تهران، میدان انقلاب اسلامی، ابتدای خیابان آزادی، کوچه شهید جنتی، پلاک ۲۴

واحد ۱

۰۹۱۲-۲۱۴۴۶۰۰

۰۲۱-۶۶۹۳۳۷۴۶

www.shaparac.com

مقدمه	۱۳
تعریف واژه ها	۲۱
مبانی نظری	۲۲
۱- تعریف و تبیین مفاهیم (هنر و فعالیت های هنری)	۲۲
۲- تعریف هنر از دیدگاه اندیشمندان و متفکران	۲۳
۳- هنر و تربیت	۲۵
۴- اهداف تربیت هنری	۲۶
۵- درک هنری لامنه توجه فعالیت های امور تربیتی در مدارس	۲۷
۷- فعالیت های هنری	۲۹
۷- انگیزش پیشرفت تحصیلی	۳۵
۷- ۱- تعریف و تبیین مفاهیم	۳۵
۷- ۲- منشأ انگیزه پیشرفت	۴۰
۷- ۳- انگیزه پیشرفت از دیدگاه نظریه پردازان	۴۳
۷- ۴- آموزش انگیزه پیشرفت	۵۵
۷- ۵- عوامل مهم تاثیر گذار بر پیشرفت تحصیلی	۵۸
۷- ۶- انگیزه ی پیشرفت تحصیلی	۶۳
۷- ۷- ضرورت پیشرفت تحصیلی	۶۵
۷- ۸- عوامل تعیین کننده پیشرفت تحصیلی	۶۶
۷- ۹- عوامل تأثیر گذار بر پیشرفت تحصیلی از دیدگاه آموزش و پرورش	۶۷
۷- ۱۰- معیارهای پیشرفت تحصیلی	۶۸
۷- ۱۱- بررسی نظریاتی چند پیرامون پیشرفت تحصیلی	۷۱
گانه	۷۱

۷۲	 بلوم
۷۲	۷-۱۲- انگیزش پیشرفت تحصیلی از دیدگاه نظریه پردازان
۷۴	۷-۱۳- راهکارهای ایجاد انگیزه در دانش آموزان و تاثیر آن در پیشرفت تحصیلی
۷۶	 پیشینه موضوعی کتاب
۷۶	۱- خارجی
۷۷	۲- داخلی
۸۵	 روش تحقیق
۸۵	 روش گردآوری اطلاعات
۸۵	 چک لیست فعالیت های هنری
۸۶	 روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸۷	 بحث و نتیجه گیری
۸۷	۱- بررسی فرضیه ها
۹۲	۳- رگرسیون
۹۲	 پیشنهادات
۹۲	۱- پیشنهادات کاربردی
۹۵	 فهرست منابع
۱۰۵	 پیوست
۱۰۵	 ویژگی های جمعیت شناختی نمونه آماری
۱۰۵	 آمار توصیفی
۱۰۶	 آمار استنباطی
۱۰۶	۱- آزمون سنجش نرمال بودن داده ها (کلوموگروف- اسمیرنف)
۱۰۷	۲- آزمون فرضیات تحقیق

هنر پدیده‌ای است پیچیده و در عین حال روحانی، که از ابتدا با بشر همزاد بوده است. چه آن انسان‌هایی که در غارها زندگی می‌کردند و چه انسان‌هایی که امروز در دنیایی مملو از اضطراب و نگرانی دست و پا می‌زنند هنر را وسیله‌ای برای تشریف خاطر خود برگزیده‌اند. براساس همین نیاز است که هنر به عنوان یکی از موضوعات قابل آموزش در تمامی نظام‌های آموزشی مطرح است. سیری در تاریخ هنر نشان می‌دهد که رویکردهای متفاوتی در آموزش هنر مطرح بوده که از ارزش‌گذاری هنر برای هنرگرانه - هنر برای خدمت‌رسانی به سایر رشته‌ها و هنر برای پرورش مهارت‌ها و تولید آثار هنری در جهان است.

هنر با همه گستردگی در تمامی جلوه‌هایش بیانگر وجود قابلیت و زمینه‌ای در آدمی است که رشد و برور آن مستلزم فعالیتی منظم و هدفمند، یا به عبارتی، جریانی است که آن را تربیت هنری می‌نامند. هاوس من (۱۹۷۱) تربیت هنری را ناظر بر آموزش حواس مختلف، رشد تجارب حسی و لمسی، حساسیت و برخورد عمیق با جلوه‌های بصری هنری و نقادی هنرمندان می‌داند. در واقع از نظر وی تربیت هنری شامل آموزش اساسی حواس و رشد آگاهی متعالی تجارب بصری، آفرینش و فهم اشکال نمادین بصری و نیز رویکرد آگاهانه نسبت به تسوایات بصری در نقاشی، مجسمه‌سازی، هنرهای تزئینی و آموزش در زمینه کاربرد اصول قضاوت نقادانه تجارب بصری می‌باشد (فلاحی و همکاران، ۱۳۹۰).

ابتکار و خلاقیت در اغلب کودکان مشاهده می‌شود ولی منحنی تحول آن در حدود ده سالگی افت می‌کند که نتیجه آن فقدان علاقه به یادگیری و افزایش مشکلات رفتاری و انگیزشی است و بروز این مسائل به نامناسب بودن روش‌های تعلیم و تربیت مربوط می‌شود. یکی از روش‌های موثر و کارآمد، استفاده از آموزش موثر هنر است

که می تواند سبب افزایش خلاقیت و بهبود پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شود (صفایی، ۱۳۹۲).

هنر در فرایند خلاقیت هنری شخصیت را پرورش داده و آنچه را به زبان نمی آید بیان می کند زیرا هنر وسیله بیان خویشتن است و به عنوان صمیمانه ترین زبان احساسات محسوب می شود. زبان هنر، اصیل ترین، خالصترین و رساترین زبان هاست که به کمک آن می توان افراد جامعه را بسوی پیشرفت و تعالی سوق داد. آشنا کردن دانش آموزان با تجلیات هنری، تفکرات و اصول بصری، زیبایی شناسی و تأثیر آن در فرایند یاددهی-یادگیری در مدرسه ها ضروری می نماید. برنامه های هنری را می توان زمینه ساز ایجاد یادگیری، سادگی، صداقت و ژرف نگری دانست. آموزش هنرهای کاربردی نیز برای کسب توانایی های فردی و اجتماعی دانش آموزان در زندگی و تحصیل نقش مهمی ایفا می کند. مربیان تربیتی، سازنده و تکمیل کننده آموزش های رسمی مدارس هستند. هنر به عنوان ابزار کار، در دست توانای مربیان، نقش بسیار چشمگیری ایفا می نماید (کریمی، ۱۳۸۷). بنابراین بهره گیری از شیوه ها و فعالیت های هنری برای ارائه آموزشها موجب تعمیق یادگیری، کیفیت بخشی به فعالیتهای گروهی و مشارکت جویی و لذت بخش نمودن فرایند یاددهی-یادگیری گردیده و آموزش دروس دیگر را ازسهل ترین روش میسازد.

هدف اساسی تعلیم و تربیت، دست یابی به انسان کامل است. از پرورش انسان کامل، تنها مستلزم کسب دانش، مهارتها و تواناییها نیست، بلکه علاوه بر این ها، مستلزم گشوده بودن ذهن در برابر آن چه در جهان رخ می دهد، برقراری ارتباط با دیگران و کسب تجربه است (باقری، ۱۳۸۶).

قرن حاضر، دوران دانش و اطلاعات، تحولات باور نکردنی و پیشرفت و توسعه در بسیاری از ابعاد زندگی است. دنیای تغییرات و شگفتی هاست. هر لحظه دری از علم به روی آدمی گشوده می شود. امروزه مدارس دیگر نمی توانند تنها به علوم کلاسیک و

نوشته های گذشتگان اکتفا کنند و انتقال و یاگیری را جزو هدفهای آموزش و پرورش خود بدانند، بلکه مدارس باید کودکان و جوانان جامعه خود را به معلومات و مهارتهای زمان خود مجهز کنند (پورظهیر، ۱۳۹۳).

از آنجایی که شرط مهم برای رشد و شکوفایی هر جامعه ای وجود افراد آگاه، کارآمد و خلاق است، لذا پرورش و تقویت انگیزه پیشرفت سبب ایجاد انرژی و جهت دهی مناسب رفتار، علایق و نیازهای افراد در راستای اهداف ارزشمند و معین می شود (تمنایی فر و گندمی، ۱۳۹۰).

انگیزه پیشرفت تحصیلی در هر جامعه نشان دهنده موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف بالایی و توجه به رفع نیازهای فردی است. بنابراین نظام آموزشی را زمانی می توان کارآمد و موفق دانست که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آن در دوره های مختلف دارای بیشترین بالاترین رقم باشد (میرزابیگی، ۱۳۹۳). انگیزه پیشرفت یکی از مهم ترین انگیزه ها برای کسانی که برای نخستین بار توسط موری مطرح شد.

مورای (۱۹۳۸) معتقد بود که نیاز به پیشرفت، عبارت از نیاز به غلبه کردن به موانع، دستیابی به معیارهای عالی، رقابت کردن با دیگران و پیشی گرفتن از آنان و طبق معیار بالایی زندگی کردن است (ریو، ۲۰۰۱). باتل (۲۰۰۹) معتقد است: که انگیزش پیشرفت تحصیلی عبارت است از گرایش همه جانبه به ارزیابی عملکرد خود با توجه به عالی ترین معیارها، تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است. انگیزش پیشرفت تحصیلی عبارت است از گرایشی همه جانبه به ارزیابی عملکرد خود با توجه به عالی ترین معیارهای تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است (نقل از بهرامی و رضوان، ۱۳۸۵).

بیابانگرد (۱۳۹۲) معتقد است: انگیزه پیشرفت عبارت است، از گرایش فرد برای گذر از سدها، تلاش برای دست یابی به گونه ای برتری و حفظ معیارهای سطح بالا. کسانی که انگیزه پیشرفت بالا دارند، می خواهند کامل شوند و کارکرد خود را بهبود بخشند. آنان وظیفه شناس اند و ترجیح می دهند کارهایی انجام دهند که چالش برانگیز باشد و به کاری دست زنند که ارزیابی پیشرفت شان به گونه ای (خواه در مقایسه با پیشرفت دیگران یا خواه بر پایه ملاک های دیگر) شدنی باشد. این افراد از عزت نفس برخوردارند، مسئولیت فردی را ترجیح می دهند و دوست دارند که به گون های ملموس از نتیجه کار خود آگاه شوند و نمره های درسی آنها خوب است و در فعالیت های مدرسه و اجتماعی شرکت می کنند.

اتکینسون^۱ (۱۳۹۳) برای این معتقد است که، دانش آموزان از سطوح متفاوتی از انگیزه پیشرفت تحصیلی برخوردارند. به همین علت، در زندگی خود به شیوه های کاملاً متفاوتی رفتار می کنند. به عنوان نمونه اشخاصی که از نظر نیاز به پیشرفت در سطح بالایی قرار دارند، نسبت به افراد که نیاز به پیشرفت ضعیف تری دارند، بیشتر متمایل به تحصیلات دانشگاهی، کسب نمره ای بالاتر و فعالیت های فوق برنامه هستند.

بنابراین انگیزش پیشرفت تحصیلی در مدرسه به رفتارهایی اطلاق می گردد که منجر به یادگیری و پیشرفت می شود. انگیزش پیشرفت تحصیلی با تأمل بسیاری در ارتباط است که می توان به فعالیتها و مسابقات هنری اشاره کرد. یکی دیگر از متغیرهای تحقیق شرکت در مسابقات هنری است.

امروزه توجه به جنبه های مختلف رشد جسمی، اجتماعی، عاطفی و روانی و هوشی کودکان، تأمین فرصتهای آموزشی در اولین سالهای تربیت کودکان را می طلبد. به

قول فروبل^۱ کودک فقط در یک محیط غنی و سرشار می تواند علایق خود را از طریق تجربه آموزشی و فعالیت شخصی با گروههای همسال خود رشد دهد (ناصری، ۱۳۹۲). یکی از نقش های اصلی هنر ایجاد و تقویت نیروی شگفتی و هیجان است که اگر با تلطیف و پالایش روحی همراه گردد، منجر به ایجاد خلاقیتی مثبت و سازنده خواهد گردید و از سویی، به تأمین نیازهای اساسی و روانی کودک، مانند نیاز به ابراز خود، کمک شایانی می کند. فرد از طریق به وجود آوردن اشکال مختلف هنری، افکار و عقاید و احساسات خود را ظاهر می سازد. از این راه قوه ابتکار نیز پرورش می یابد و این اعتماد به نفس و خلاقیت در تمام سطوح یادگیری نقشی مؤثر دارند. در میان صاحب نظران تعلیم و تربیت، نظرات بلوم درمورد نقش هنر در بالا بردن تواناییها و مهارتهای ذهنی قابل تأمل است (بلوم، ۱۳۹۲). به اعتقاد برودی^۲ (۱۹۷۷) هنرها دستیابی انسان را به دانش، صیرت، ارزش ها و معانی (برای مثال درون بینی، تعالی روحی و ذوقی) که در هر یک از حوزه های محتوایی دیگر برنامه درسی وجود ندارد فراهم می آورند. به همین دلیل است که هدف هنر و شرکت در فعالیت های هنری خصوصا در مدارس، هنرمند شدن دانش آموزان نیست بلکه تنها به منظور تقویت شناخت دانش آموز از پیرامون خویش است (به عمل از فلاحی و همکاران، ۱۳۹۰). به جرأت می توان گفت که همه کودکان، فعالیت های هنری را دوست دارند. آنها در این گونه فعالیت ها و هنگام انجام دادن کارهای عملی، تفریحی و ساختن، شکست و پیروزی را تجربه می کنند. به این ترتیب زمینه ای برای بروز خلاقیت و پیشرفت آنها فراهم می شود (نواب صفوی و همکاران، ۱۳۸۷).

بنابراین هنر و شرکت در مسابقات هنری را می توان یکی از کارآمدترین ابزار و روشهای تربیت آدمی در عصر امروز به شمار آورد که نتایج و آثارش در ابعاد گوناگون، به ویژه در زمینه خلاقیت و انگیزه پیشرفت، از مهمترین آنهاست. با توجه اینکه هنر

^۱. Froubel

^۲. Broudy, H.

می تواند با در نظر گرفتن نیازهای عالی آدمی وی را به مراحل هایی تکامل رهنمون گردد، ضرورت بهره گیری از آن در مدارس به منظور رشد خلاقیت و ارتقای انگیزش تحصیلی بیش از پیش احساس می شود و از آنجایی که هنر مورد علاقه دانش آموزان است و جایگاه والایی در روشهای تربیتی دارد، می تواند به عنوان یک ابزار در خدمت آموزش و پرورش دانش آموزان در دوره های مختلف تحصیلی قرار گیرد و اهداف کلی و غایی نظام تعلیم و تربیت را محقق سازد.

با توجه به مطالب فوق مسأله اساسی پژوهش حاضر عبارت است از: آیا بین شرکت دانش آفرینان در مسابقات هنری و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مقطع ابتدایی شهرستان مرسین رابطه معنی داری وجود دارد؟

هنر از مدتها پیش مورد توجه روانکاوان و روانشناسان برجسته بوده و مطالعات و تحقیقات متعددی توسط آنان در خصوص بررسی حالات روانی هنرمند و تحلیل روانشناختی آثار هنری به عمل آمده است. فروید در طول فعالیت خود آثار هنری متعدد در قالب شعر، نمایش و داستان را از دیدگاه روانکاوی مورد بررسی قرار داده است. فروید فعالیت های هنری را مبتنی بر محرومیت های زندگی و امیال واپس زده می داند. وی از سویی اعتقاد دارد که لذت ناشی از ادبیات و هنر ناشی از فشارها و تعارض های روانی است. به باور او پالایش روانی ناشی از آفرینش آثار هنری، موجب رهاسازی هیجانات، تعدیل فشارهای روانی و آرامش هنرمند است (سبوی، ۱۳۹۰). آیزنر^۱ (۱۹۸۶) معتقد است مهم ترین اهداف و کارکردهای تربیت هنری در چهار مرحله تولید هنری، نقادی هنری، تاریخ هنر و زیبایی شناسی خلاصه شده است (فلاحی و همکاران، ۱۳۹۰).

هدف از فعالیتهای هنری رشد هویت، شخصیت و نیز برانگیختن احساس موفقیت در کودکان از طریق ابزارهای ابتکاری خودمحور است. هنردرمانی مستلزم توجه به

نیازهای روانی بیماران، تفسیر، نیاز به آزادی، اظهار وجود و آرامش است (ویلیامز^۱، ۲۰۰۷). نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که فعالیتهای هنری قادر هستند رشد، آگاهی و مهارت-های دستی کودکان را افزایش دهند و باعث رشد مهارتهای اجتماعی، برخورد مناسب در خانه، مدرسه و اجتماع و همچنین باعث کشف الگوهای موثر در جلب مشارکت فعال کودکان و رشد پیشرفت تحصیلی آنان می‌شود (فخری، آقایی و خواجه حسینی، ۱۳۸۴).

بنابراین می‌توان این چنین بیان کرد که، ابتکار و خلاقیت در اغلب کودکان مشاهده می‌شود ولی منحنی تحول آن در حدود ده سالگی افت می‌کند که نتیجه آن فقدان علاقه به یادگیری و افزایش مشکلات رفتاری و انگیزشی است و بروز این مسائل به نامناسب بودن روش های تعلیم و تربیت مربوط می‌شود. یکی از روش های موثر و کارآمد، شرکت در نمایش های هنری است که می‌تواند سبب افزایش خلاقیت و بهبود پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شود.

با توجه به اینکه تاکنون تحقیق و مدار این تحقیق صورت نگرفته است و از آنجا که در ایران به مقوله ی هنر و تدریس آن در مدارس توجه کافی نمی‌شود لذا انجام این تحقیق ضروری به نظر می‌رسید.

نویسنده در این بررسی با توجه به فرضیاتی تعیین شده، دنبال رسیدن به اهدافی میباشد که این اهداف عبارتند از :

- رابطه بین شرکت دانش آموزان در مسابقات هنری با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.

و سایر اهداف نویسنده در این بررسی عبارتند از:

- رابطه شرکت در مسابقات نقاشی با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.

- رابطه شرکت در مسابقات خوشنویسی با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
 - رابطه شرکت در مسابقات تربیت شنوایی با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
 - رابطه شرکت در مسابقات قصه خوانی با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
 - رابطه شرکت در مسابقات نمایش با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
- فرضیاتی که نویسنده در این بررسی مد نظر قرار داده است عبارتند از:
- بین شرکت دانش آموزان در مسابقات هنری و انگیزه پیشرفت تحصیلی آنها رابطه معنی دارد و وجود دارد.
 - بین شرکت دانش آموزان در مسابقات نقاشی و انگیزه پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد.
 - بین شرکت دانش آموزان در مسابقات خوشنویسی و انگیزه پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد.
 - بین شرکت دانش آموزان در مسابقات تربیت شنوایی و انگیزه پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد.
 - بین شرکت دانش آموزان در مسابقات قصه خوانی و انگیزه پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد.
 - بین شرکت دانش آموزان در مسابقات نمایش و انگیزه پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد.
 - ابعاد شرکت در مسابقات هنری پیش بینی کننده خوبی برای انگیزه پیشرفت تحصیلی می باشد.